

УДК 343.121.4

DOI 10.36919/3041-1149(Print).8.2025.194-200

Р. А. Попович,*аспірант кафедри права,**ПВНЗ «Європейський університет»**email: rporovych@e-u.edu.ua***ORCID 0009-0008-0042-6235;****В. В. Семенов,***кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри криміналістики,**Національна академія внутрішніх справ**email: semenovkiy@meta.ua***ORCID 0000-0003-2036-3450**

ПРЕДСТАВНИЦТВО ІНТЕРЕСІВ ПОТЕРПІЛОГО В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Публікація присвячена особливостям участі представника-адвоката потерпілого в кримінальному провадженні. Зазначається, що вона є формою надання кваліфікованої правової допомоги жертві кримінального правопорушення з відстоювання її прав і законних інтересів як особисто, так і через вільно обраного ним на власний розсуд представника-адвоката. Зроблено висновок, що процесуальне право потерпілого мати представника виникає з моменту подання заяви про вчинення кримінального правопорушення або заяви про залучення особи до кримінального провадження як потерпілого. Зміст такої діяльності становлять визначені законом процесуальні засоби, що враховують інтереси потерпілого та передбачають: сприяння в поданні заяви про кримінальне правопорушення; ініціювання, участь у проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; оцінка їхньої законності; заходи, спрямовані на поновлення порушених прав потерпілого, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. На основі аналізу слідчої практики визначено типові недоліки кримінального процесуального законодавства залучення адвоката-представника потерпілого до участі в кримінальному провадженні: відсутність чіткості у визначенні випадків обов'язкової участі представника потерпілого та залучення представника потерпілого за державний кошт; окреслення повноважень і процесуального статусу адвоката як представника потерпілого, визначення моменту, з якого можлива реалізація відповідних повноважень у кримінальному провадженні. Наведено аргументи, що підвищенню ефективності правової допомоги потерпілому в кримінальному провадженні сприятиме наділення його представника-адвоката такими правами: заявляти клопотання про проведення певної слідчої (розшукової) дії; ініціювати залучення експертів на договірних умовах для проведення експертиз; ознайомлюватися з результатами експертиз; отримувати копії письмових повідомлень слідчого, прокурора про підозру, про зміну раніше повідомленої підозри чи повідомлення про нову підозру; ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування до його завершення та мати доступ до них під час відкриття матеріалів іншій стороні; ознайомлюватися з клопотанням прокурора про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності; отримувати копію постанови про закриття кримінального провадження.

Ключові слова: кримінальне провадження, потерпілий, представник потерпілого, забезпечення прав, законні інтереси, докази, розслідування, адвокат.

Постановка проблеми та її актуальність. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ч. 1 ст. 3 Конституції України) [1], а захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень є пріоритетним серед завдань кримінального провадження, визначених у ст. 2 КПК України [2]. Означені положення дають змогу стверджувати, що основним завданням

кримінального провадження є захист конституційних прав людини, які були порушені та/або можуть бути порушені в результаті вчинення щодо неї кримінального правопорушення.

Права являють такі можливості людини, які забезпечують основоположні потреби людини, без наявності яких людина «втрачає» свою сутність. Саме такий стан має бути іманентний демократичній державі людини [3, с. 30]. Важливе значення в сучасних умовах має створення оптимальних процесуальних механізмів реалізації потерпілим, його представником своїх прав і законних інтересів, формування сучасної методології та опанування її практикою за посиленої уваги питанням відшкодування заподіяної шкоди, участі в проведенні слідчих (розшукових) дій під час судового розгляду, дотримання процесуальних прав і законних інтересів зазначеного суб'єкта [4, с. 110].

З початком збройної агресії проти України проблеми забезпечення прав і свобод потерпілих від кримінальних правопорушень набули особливої актуальності через масове вчинення агресором воєнних злочинів. Посилює свої позиції організована злочинність, збільшується кількість кримінальних правопорушень корисливо-насиленницького спрямування, високим залишається рівень дорожньо-транспортних подій з каліцтвом і смертю потерпілих [5, с. 11].

У зв'язку зі значним навантаженням на органи досудового розслідування та прокуратуру питання дотримання прав і законних інтересів потерпілих часто відходять на «задній план». До того ж за усталеною традицією, пріоритетною для слідчих і прокурорів, є діяльність з доказування вини підозрюваного, обвинуваченого [5, с. 11].

Викладене вище, а також неузгодженість окремих норм кримінального процесуального законодавства актуалізує потребу у вирішенні проблеми надання професійної правової допомоги потерпілим у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення прав і законних інтересів потерпілого в кримінальному провадженні досліджували Ю. П. Аленін, Т. В. Варфоломєєва, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, С. В. Давиденко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, М. П. Климчук, О. П. Кучинська, О. М. Ларін, Л. М. Лобойко, В. Т. Маляренко, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, Н. З. Рогатинська, Д. Б. Сергєєва, С. О. Старенький, В. М. Тertiшник, Л. Д. Удалова, В. Ю. Шепітько, В. П. Шибіко, М. Є. Шумило, О. О. Юхно, О. Г. Яновська та інші науковці. Вони, серед іншого, дослідили проблеми участі потерпілого в доказуванні, визначили способи вдосконалення та практичної реалізації його процесуального статусу. Проте окремі організаційно-правові аспекти забезпечення представництва прав і законних інтересів потерпілого в змагальному кримінальному процесі залишаються неврегульованими, потребують коригування з урахуванням вимог сьогодення.

Мета статті – з'ясувати правову природу представництва інтересів потерпілого в кримінальному процесі України, окреслити труднощі, пов'язані з цією діяльністю та запропонувати способи їхнього вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потерпілим у кримінальному провадженні визнається фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди (ч. 1 ст. 55 КПК України). Також, відповідно до ч. 3 ст. 55 КПК України, потерпілим є особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода й у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого. У разі якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть особи або особа перебуває в стані, який унеможливує подання нею відповідної заяви, положення чч. 1–3 ст. 55 КПК України поширюються на близьких родичів чи членів сім'ї такої особи. Потерпілим визнається одна особа серед близьких родичів чи членів сім'ї, яка подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого, а за відповідним клопотанням потерпілими може бути визнано кілька осіб (ч. 6 ст. 55 КПК України) [2].

Відтак для набуття процесуального статусу потерпілого відповідною умовою законодавцем визначено завдання особі моральної, фізичної або майнової шкоди. Також потерпілим може бути не лише та особа, якій безпосередньо завдано визначених видів шкоди, а й близькі родичі та члені її сім'ї. Крім того, потерпілий не обов'язково може бути заявником (заявником є

фізична або юридична особа, яка звернулася із заявою або повідомленням про кримінальне правопорушення до органу державної влади, уповноваженого розпочати досудове розслідування, і не є потерпілим ст. 60 КПК України) [2].

Набуття процесуального статусу потерпілого відбувається лише за згодою такої особи, тобто якщо особа подає заяву про учинення щодо неї кримінального правопорушення або залучення до її як потерпілого, то вона автоматично набуває відповідного статусу й спеціальних процесуальних рішень уповноважених осіб для цього не потрібно [6, с. 84].

Участь представника-адвоката потерпілого в кримінальному провадженні є формою надання кваліфікованої правової допомоги жертві кримінального правопорушення (ст. 58 КПК України) з відстоювання її прав і законних інтересів. Водночас, як неодноразово наголошувалось науковцями, конституційний термін «правова допомога» (ст. 59 Конституції України) [1] у КПК України 2012 року залишився невизначеним, хоч правова допомога може знаходити свій вираз у різних діях: надання консультацій і роз'яснень з юридичних питань; надання усних і письмових довідок щодо чинного законодавства; складанні заяв, скарг та інших документів правового характеру; посвідченні копій відповідних документів; здійсненні представництва інтересів фізичних осіб у державних органах, зокрема й інтересів потерпілих та інших учасників кримінальних проваджень тощо [7, с. 148].

Кримінальний процесуальний інститут представництва дає змогу потерпілому відстоювати свої права й законні інтереси в кримінальному провадженні як особисто, так і через вільно обраного ним на власний розсуд представника-адвоката з-поміж професійного адвокатського корпусу України, який може надавати йому ефективну правову допомогу [8, с. 163–169].

Основним завданням адвоката як представника потерпілого в кримінальному процесі є забезпечення реалізації прав потерпілого. Він користується процесуальними правами потерпілого, інтереси якого він представляє, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо потерпілим і не може бути доручена представнику (ч. 4 ст. 58 КПК України) [2]. Діяльність адвоката як представника потерпілого має бути спрямована на забезпечення їхнього виконання потерпілим цих обов'язків, а саме: прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття; не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення; не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні та які становлять охоронювану законом таємницю (ст. 57 КПК України) [2].

Процесуальне право потерпілого мати представника виникає з моменту подання заяви про вчинення кримінального правопорушення або заяви про залучення особи до кримінального провадження як потерпілого. Водночас, як свідчить практика, до типових недоліків кримінального процесуального законодавства можна віднести: відсутність чіткості у визначенні випадків обов'язкової участі представника потерпілого та залучення представника потерпілого за державний кошт; окреслення повноважень і процесуального статусу адвоката як представника потерпілого, визначення моменту, з якого можлива реалізації відповідних повноважень у кримінальному провадженні.

Вважаємо, що набувати процесуального статусу представника потерпілого адвокат повинен з моменту пред'явлення слідчому або суду підтвердження свого повноваження згідно ст. 50, 58 КПК України, оскільки державні органи не мають права перешкоджати потерпілому в реалізації його права брати участь у процесі через вибраного ним представника.

До найважливіших форм участі адвоката-представника потерпілого в доказуванні під час досудового розслідування в кримінальному провадженні варто віднести заявлення клопотань, представлення доказів, його участь у процесуальних діях [9, с. 73]. Зокрема, в переліку прав представника потерпілого є право подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду. Проте ст. 243 КПК України, яка регулює порядок залучення експерта, передбачає таке право лише для сторін кримінального провадження.

Оскільки потерпілий та його представник не є стороною кримінального провадження (крім випадків відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення в суді), то представник

потерпілого не має права самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи. Водночас він може звернутись до слідчого, дізнавача, прокурора з клопотанням про залучення експерта.

За таких обставин право подавати докази в цій частині є обмеженим, зокрема, саме тим, що у КПК України є норми, одні з яких не дають змогу потерпілому та його представнику збирати докази (п. 3 ч. 1 ст. 56 КПК України), а є й такі, що дають змогу (ч. 3 ст. 93 КПК України). Так, у п. 3 ч. 1 ст. 56 КПК України визначено лише право подавати докази потерпілим (представником потерпілого) [2]. З метою вирішення проблеми обмеження потерпілого в збиранні доказів Р. О. Ємельянов запропонував доречні доповнення до ч. 1 ст. 243 КПК України [10, с. 107].

Серед переліку тих прав, якими міг би скористатись представник потерпілого, щоб повною мірою забезпечити виконання ним своїх професійних обов'язків, є право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Проте конфлікт положень КПК України не дає йому такої змоги, адже у п. 5 ч. 2 ст. 56 КПК України визначено, що отримувати копії матеріалів, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, представник потерпілого може після закінчення досудового розслідування, що суперечить п. 11 ч. 1 ст. 56 та ч. 1 ст. 221 КПК України.

Як свідчить практика, відповідні положення реалізуються через надання матеріалів кримінального провадження для ознайомлення представнику потерпілого в порядку ст. 221 КПК України. Відтак доцільним є вилучення п. 5 ч. 2 ст. 56 КПК України, що вилучить колізії в аналізованих нормах законодавства.

У науковій літературі вказується й на інші проблемні аспекти законодавчого характеру, які перешкоджають забезпеченню представником реалізації прав потерпілого.

Зокрема, п. 2 ч. 1 ст. 66 КПК України передбачене право свідка користуватись правовою допомогою адвоката під час давання показань та участі в проведенні інших процесуальних дій. Однак лише у ст. 130¹ КПК України законодавець визначив вид адвокатської діяльності адвоката-викривача як представництво. Щодо адвоката-свідка, такого виду не визначено. Постає питання про вид адвокатської діяльності, який здійснює адвокат, надаючи професійну правничу допомогу свідку. З метою усунення таких законодавчих прогалин О. П. Кучинська та Ю. В. Циганюк пропонують внести відповідні зміни до чч. 6 та 7 ст. 130¹ КПК України [11, с. 602].

На відміну від захисника підозрюваного чи обвинуваченого адвокат, залучений потерпілим до проведення процесуальних дій, здебільшого надає разові послуги та поверхнево володіє інформацією про основний факт та обставини, що пов'язані з ним. Вироблення оптимальної стратегії надання правової допомоги потребує ознайомлення з матеріалами кримінального провадження. З метою реалізації обраної лінії поведінки адвокат обирає конкретну тактику консультування.

Безумовно, інформація щодо кримінального провадження не буде повною без опрацювання адвокатом документів, що мають значення в ньому. Деякі з таких документів клієнт може надати сам, а з окремими адвокат може ознайомитись через звернення з адвокатським запитом, письмовим зверненням адвоката до органу державної влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових та службових осіб, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань про надання інформації, копій документів, потрібних адвокату для надання правової допомоги клієнту (ст. 24 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [12].

Резюмуючи, зазначимо, що наділення представника-адвоката потерпілого такими правами безперечно сприятиме підвищенню ефективності правової допомоги потерпілому: з власної ініціативи залучати експертів на договірних умовах для проведення експертиз; ознайомлюватися з результатами експертиз, проведених на договірній основі зі стороною захисту; отримувати копії письмових повідомлень слідчого, прокурора про підозру, про зміну раніше повідомленої підозри чи повідомлення про нову підозру; ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування до його завершення, заявляти клопотання про проведення певної слідчої (розшукової) дії; отримувати копію постанови про закриття кримінального провадження; ознайомлюватися з клопотанням прокурора про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності; мати доступ до матеріалів досудового розслідування під час відкриття їх іншій стороні [13].

Висновки. Отже, участь представника-адвоката потерпілого в кримінальному провадженні є формою надання кваліфікованої правової допомоги жертві кримінального правопорушення з відстоювання її прав і законних інтересів як особисто, так і через вільно обраного ним на власний розсуд представника-адвоката. Процесуальне право потерпілого мати представника виникає з моменту подання заяви про вчинення кримінального правопорушення або заяви про залучення особи до кримінального провадження як потерпілого. Зміст такої діяльності складають визначені законом процесуальні засоби, що враховують інтереси потерпілого та передбачають: сприяння в поданні заяви про кримінальне правопорушення; ініціювання, участь у проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; оцінка їхньої законності; заходи, спрямовані на поновлення порушених прав потерпілого, відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

На основі аналізу слідчої практики визначено типові недоліки кримінального процесуального законодавства залучення адвоката-представника потерпілого до участі в кримінальному провадженні: відсутність чіткості у визначенні випадків обов'язкової участі представника потерпілого та залучення представника потерпілого за державний кошт; окреслення повноважень і процесуального статусу адвоката як представника потерпілого, визначення моменту, з якого можлива реалізація відповідних повноважень у кримінальному провадженні.

Підвищенню ефективності правової допомоги потерпілому в кримінальному провадженні сприятиме наділення його представника-адвоката такими правами: заявляти клопотання про проведення певної слідчої (розшукової) дії; ініціювати залучення експертів на договірних умовах для проведення експертиз; знайомитися з результатами експертиз; отримувати копії письмових повідомлень слідчого, прокурора про підозру, про зміну раніше повідомленої підозри чи повідомлення про нову підозру; ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування до його завершення та мати доступ до них під час відкриття матеріалів іншої сторони; ознайомлюватися з клопотанням прокурора про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності; отримувати копію постанови про закриття кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Корнієнко М. В. Права людини в умовах воєнного стану: загальноправовий дискурс. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. URL : http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/1-2_2022.pdf#page=27
4. Попович Р. Я. Правові гарантії реалізації процесуальних прав потерпілого на стадії судового розгляду. *Європейський правничий часопис*. 2024. Вип. 3. С. 107–113.
5. Грібов М. Л., Червінський В. В. Представництво потерпілого у кримінальному провадженні: поняття, зміст, проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник кримінального судочинства*. 2021. Вип. 3–4. С. 8–21.
6. Дубівка І. В. Діяльність адвоката в стадії досудового розслідування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 233 с.
7. Опришко І. В. Коментар Конституції України : коментар до ст. 59. Київ : Кондор, 1996. 248 с.
8. Кавун Д. Ю. Представник-адвокат потерпілого (фізичної особи) у досудовому розслідуванні. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2016. Вип. 22. С. 206–209.
9. Тertiшник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Київ : Алерта, 2014. 768 с.
10. Смелянов Р. О. Адвокат-представник потерпілого у кримінальному процесі : дис. докт. філософії за спец. 081 «Право» / Донецький державний університет внутрішніх справ. Кривпівницький, 2023. 233 с.

11. Кучинська О. П., Циганюк Ю. В. Проблемні питання правового регулювання участі адвоката у кримінальному провадженні для надання професійної правничої допомоги учасникам такого провадження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. Ужгород, 2024. № 1. С. 598–603.

12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

13. Кавун Д. Ю. Кримінальний процесуальний механізм забезпечення прав потерпілого (фізичної особи) у досудовому розслідуванні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2017. 214 с.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vr> [in Ukrainian].

2. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].

3. Korniienko M. V. (2022). Prava liudyny v umovakh voiennoho stanu: zahalnopravovyi diskurs [Human rights in martial law: general legal discourse]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. № 1–2. URL : http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/1-2/1-2_2022.pdf#page=27 [in Ukrainian].

4. Popovych R. Ya. (2024). Pravovi harantii realizatsii protsesualnykh prav poterpiloho na stadii sudovoho rozghliadu [Legal guarantees for the implementation of the procedural rights of the victim at the stage of judicial proceedings]. *Yevropeyskyi pravnychi chasopys*. Vyp. 3. 107–113 [in Ukrainian].

5. Hribov M. L., Chervinskyi V. V. (2021). Predstavnytstvo poterpiloho u kryminalnomu provadzhenni: poniattia, zmist, problemy ta shliakhy yikh vyrishennia [Representation of the victim in criminal proceedings: concept, content, problems and ways to solve them]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. Vyp. 3-4. 8–21 [in Ukrainian].

6. Dubivka I. V. (2017). Diialnist advokata v stadii dosudovoho rozsliduvannia [Activities of a lawyer at the stage of pre-trial investigation: author's abstract] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. Nauk : 12.00.09. Kyiv. 233 [in Ukrainian].

7. Opryshko I. V. (1996). Komentar Konstytutsii Ukrainy: komentar do st. 59 [Commentary on the Constitution of Ukraine: commentary to art. 59]. Kyiv : Kondor. 248 [in Ukrainian] (2025, April, 20).

8. Kavun D. Yu. (2016). Predstavnyk-advokat poterpiloho (fizychnoi osoby) u dosudovomu rozsliduvanni [Representative-lawyer of the victim (individual) in pre-trial investigation]. *Visnyk KhNUim. V. N. Karazina. Serii: Pravo*. Vyp. 22. 206–209 [in Ukrainian].

9. Tertyshnyk V. M. (2014). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Procedure Code of Ukraine]. Kyiv : Alerta. 768 [in Ukrainian].

10. Yemelianov R. O. (2023). Advokat-predstavnyk poterpiloho u kryminalnomu protsesi [Lawyer-representative of the victim in criminal proceedings] : dys. dokt. filosofii za spets. 081 «Pravo» / Donetskyy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. Kropyvnytskyi. 233 [in Ukrainian].

11. Kuchynska O. P., Tsyhaniuk Yu. V. (2024). Problemni pytannia pravovoho rehuliuвання uchasti advokata u kryminalnomu provadzhenni dlia nadання profesiinoi pravnychoi dopomohy uchasnykam takoho provadzhennia [Problematic issues of legal regulation of the participation of a lawyer in criminal proceedings for the provision of professional legal assistance to participants in such proceedings]. *Analichno-porivnialne pravoznavstvo*. Uzhhorod. № 1. 598–603 [in Ukrainian].

12. Pro advokaturu ta advokatsku diialnist [On the advocacy and legal practice] : Zakon Ukrainy 5 lypnia 2012 r. № 5076-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> [in Ukrainian].

13. Kavun D. Yu. (2017). Kryminalnyi protsesualnyi mekhanizm zabezpechennia prav poterpiloho (fizychnoi osoby) u dosudovomu rozsliduvanni [Criminal procedural mechanism for ensuring the rights of the victim (individual) in pre-trial investigation] : dys. ... kand. yuryd. Nauk : 12.00.08. Kharkiv. 214 [in Ukrainian].

R. A. Popovych, V. V. Semenov. REPRESENTATION OF THE INTERESTS OF THE VICTIM IN CRIMINAL PROCEEDINGS

The publication is devoted to the peculiarities of the participation of the victim's representative-lawyer in criminal proceedings. It is noted that it is a form of providing qualified legal assistance to the victim of a criminal offense in defending his rights and legitimate interests both personally and through a freely chosen representative-lawyer. It is concluded that the procedural right of the victim to have a representative arises from the moment of filing a statement about the commission of a criminal offense or a statement about the involvement of a person in criminal proceedings as a victim. The content of such activity consists of procedural means determined by law, which take into account the interests of the victim and provide for: assistance in filing a statement about a criminal offense; initiation, participation in conducting investigative (search) and other procedural actions; assessment of their legality; measures aimed at restoring the violated rights of the victim, compensation for damage caused by a criminal offense. Based on the analysis of investigative practice, typical shortcomings of criminal procedural legislation involving the involvement of a victim's lawyer in criminal proceedings have been identified: lack of clarity in determining the cases of mandatory participation of a victim's lawyer and involvement of a victim's lawyer at state expense; outlining the powers and procedural status of a lawyer as a victim's lawyer, determining the moment from which the exercise of relevant powers in criminal proceedings is possible. Arguments have been presented that granting the victim's lawyer the following rights will contribute to increasing the effectiveness of legal assistance to a victim in criminal proceedings: to file a petition for a certain investigative (search) action; to initiate the involvement of experts on contractual terms for conducting expert examinations; to familiarize themselves with the results of expert examinations; to receive copies of written reports from the investigator or prosecutor on suspicion, on a change in a previously reported suspicion or on a notification of a new suspicion; to familiarize yourself with the materials of the pre-trial investigation before its completion and to have access to them when the materials are opened to the other party; to familiarize yourself with the prosecutor's motion to release the suspect from criminal liability; to receive a copy of the resolution to close the criminal proceedings.

Key words: criminal proceedings, victim, victim's representative, ensuring rights, legitimate interests, evidence, investigation, lawyer.